

Piotr Adamczewski

Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu

E-edukacja w uczelnianych strukturach dydaktyczno-organizacyjnych na przykładzie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu

W opracowaniu opisano praktyczne rezultaty sześcioletnich doświadczenia Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w zakresie wdrażania i rozwoju rozwiązań e-edukacyjnych, które ewoluują ku modelowi e-campusu. Przedstawiono obecny stan rozwiązań i kierunki ich rozwoju.

Procesy globalizacji, dynamiczny rozwój nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz ich przenikanie do wszystkich aspektów życia w ramach budowy społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy stanowią duże wyzwanie również dla szkolnictwa wyższego. E-edukacja jako innowacyjna forma kształcenia na poziomie wyższym pozwala sprostać dostrzegalnym obecnie zjawiskom w orientacji nauczania, czyli jego masowości i urynkowieniu.

W swojej 12-letniej historii Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu praktyczne doświadczenia w zakresie e-edukacji zdobywa od roku 2000. Przyjęta wtedy strategia informatyzacji uczelni wskazywała priorytety w podnoszeniu efektywności w trzech podstawowych procesach: rekrutacyjnym, dydaktycznym oraz administracyjnym (por. rysunek 1).

W ramach informatycznego wspomaganie procesu dydaktycznego istotne zadania przypadły pracowniczemu serwisowi intranetowemu i studenckiemu serwisowi ekstranetowemu. Za pośrednictwem portalu zagwarantowany został studentom m.in. dostęp do harmonogramu roku akademickiego, planów zajęć, ocen, informacji o zasobach bibliotecznych, ofert biura karier, informacji o zobowiązaniach finansowych, a także o obowiązujących procedurach w zakresie świadczeń socjalnych i stypendialnych (por. rysunek 2). Jednocześnie przystąpiono do pierwszych testów w ramach platformy e-learningowej Moodle. Również pracownicy otrzymali bieżący wgląd w serwis z zakresu najistotniejszych spraw pracowniczo-administracyjnych (por. rysunek 3).

Rysunek 1. Ogólnodostępny portal internetowy WSB w Poznaniu

Źródło: Portal WSB – www.wsb.poznan.pl

Sukcesywnie zdobywane doświadczenia przekazywane były Wydziałowi Zamiejscowemu w Chorzowie oraz pozostałym szkołom w holdingu edukacyjnym: Wyższej Szkole Bankowej w Gdańsku, Toruniu, Wrocławiu, dla których założycielem jest Towarzystwo Edukacji Bankowej SA jako jedna z największych niepaństwowych instytucji edukacyjnych w Polsce.

W roku 2003 dla wybranych przedmiotów na Uzupełniających Studiach Magisterskich (studia II stopnia) w trybie zaoczno-eksternistycznym utworzono serwisy internetowe zawierającego repozytorium wiedzy, bibliografie oraz forum dyskusyjne. Obecnie są realizowane projekty pilotażowe włączania elementów e-learningu do procesu dydaktycznego, których celem jest praktyczne poznanie technologii, metodyki oraz problemów organizacyjnych związanych z ich wykorzystaniem oraz efektywności kształcenia.

Rysunek 2. Studencki portal ekstranetowy WSB w Poznaniu

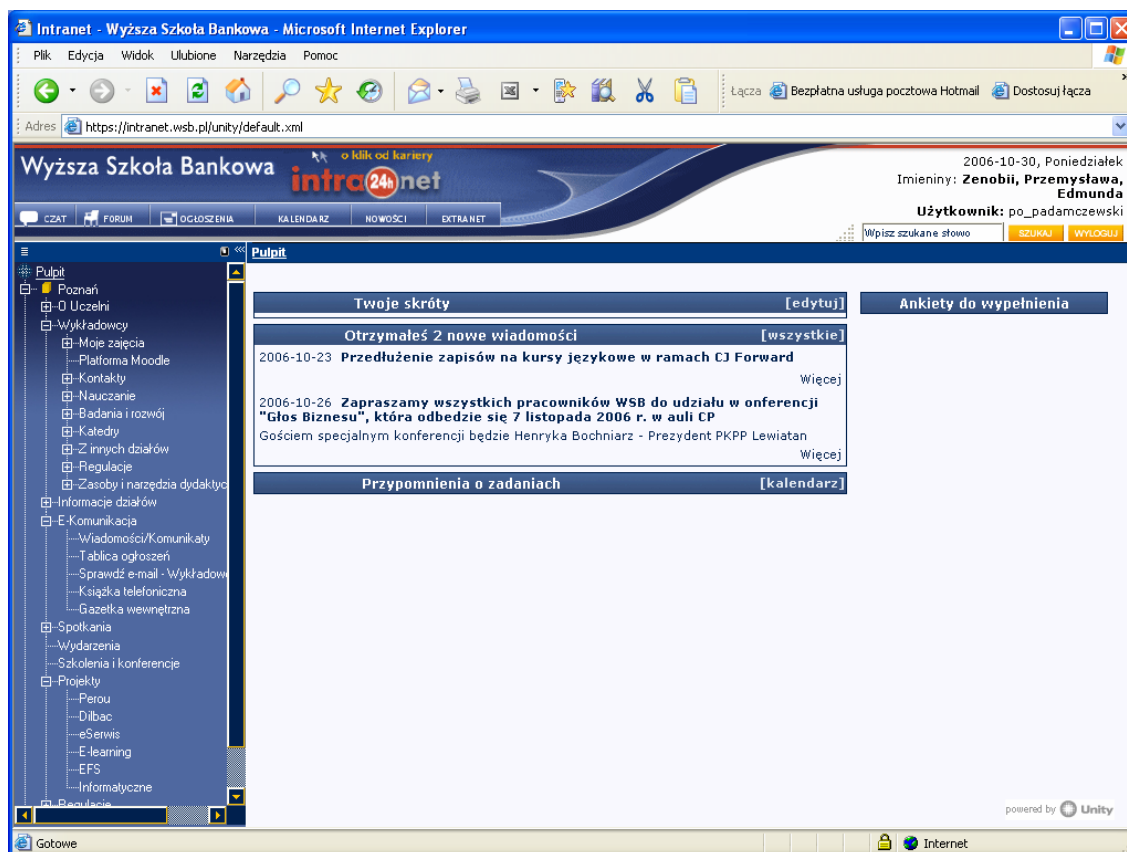
Źródło: Portal WSB – www.wsb.poznan.pl

W myśl jej założeń w roku akademickim 2005/2006 możliwe było uruchomienie studiów licencjackich, na których zajęcia prowadzone są z wykorzystaniem technologii internetowej, bazującej na podręcznikach multimedialnych (*content*) opracowanych przez dydaktyków uczelni (por. rysunek) 4. Zarządzeniem Rektora WSB w Poznaniu od jesieni 2005 obowiązkowe stało się przygotowywanie e-syllabusów do wszystkich przedmiotów nauczania, jako formy przejściowej do docelowej postaci e-serwisu, w którym wykorzystywane już będą wszystkie elementy multimedialne¹. Zdobyto również pierwsze doświadczenia z włączenia do programu studiów podyplomowych przedmiotów realizowanych we współpracy z Polskim Uniwersytetem Wirtualnym (PUW). Zajęcia w ramach tych przedmiotów mają charakter wyłącznie e-learningowy. Doświadczenia te wykorzystywane są również do nauczania w trybie mieszanym (*blended learning*) dla

¹ W październiku 2006 r. w ramach całego holdingu wykorzystywanych jest blisko 1350 e-syllabusów i kilkadziesiąt e-serwisów.

wybranych przedmiotów we wszystkich trybach i kierunkach studiów prowadzonych przez WSB w Poznaniu.

Rysunek 3. Pracowniczy portal intranetowy WSB w Poznaniu

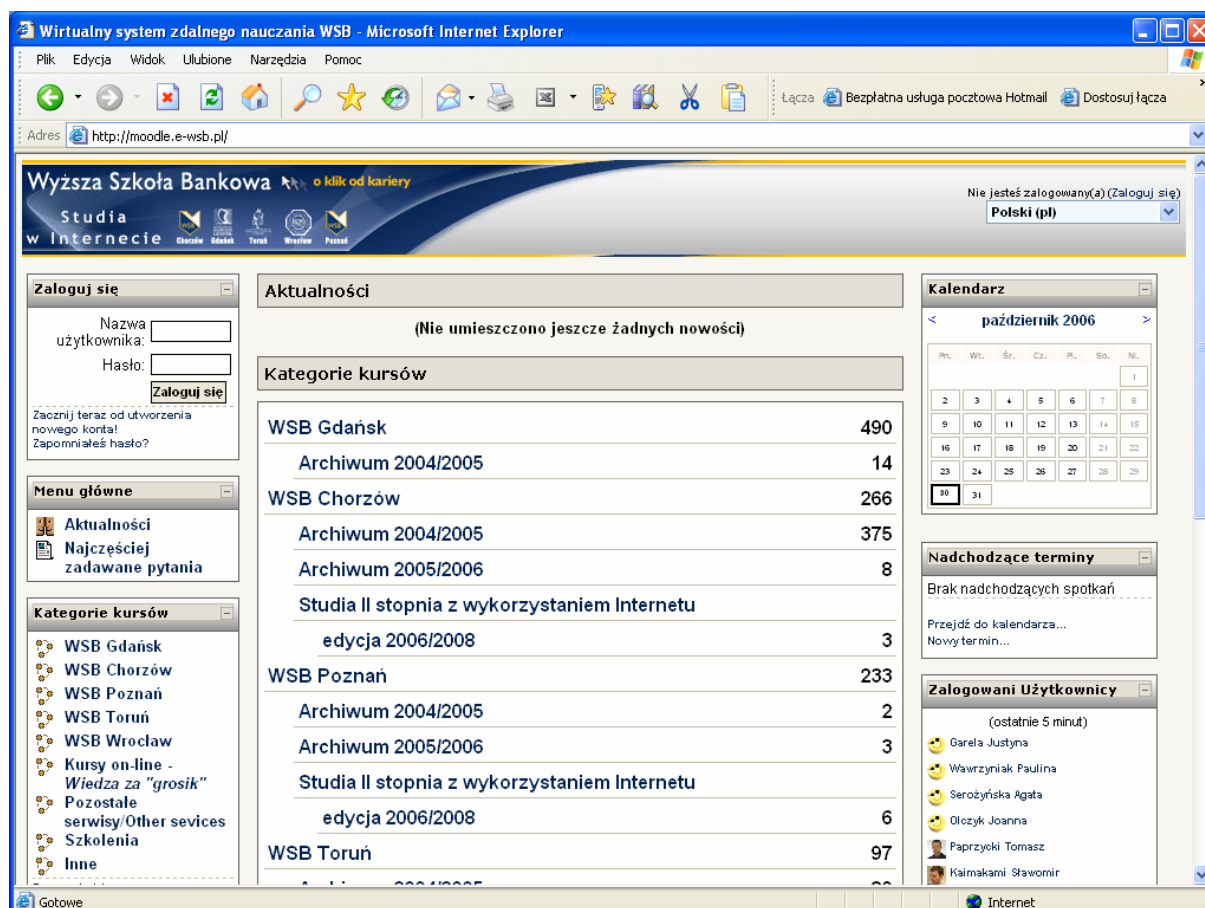
Źródło: Portal WSB – www.wsb.poznan.pl

Kolejna już edycja Uzupełniających Studiów Magisterskich w trybie e-edukacji realizowana jest w pierwszych trzech semestrach studiów i obejmuje po trzy przedmioty, bazujące w 90% na formule e-learningu (są tylko dwa spotkania *face2face* – zajęcia wprowadzające i zaliczeniowe).

Z powodzeniem kontynuowane jest szkolenia e-learningowe dla firm i instytucji we współpracy z Polskim Uniwersytem Wirtualnym (jako projekt holdingowy). W minionych latach dotyczyło to kursów *Negocjacje*, *Techniki Sprzedaży*, *Przywództwo i kierowanie zespołem* oraz *Podstawy komunikacji interpersonalnej* (całość infrastruktury informatycznej wraz z materiałami kursowymi udostępnił PUW). Zaawansowane są przygotowania do kontynuacji tej współpracy z rozszerzeniem oferty szkolenia na dalsze obszary tematyczne.

Ze względu na zróżnicowanie zaawansowania technologicznego przygotowywanego kontentu wykorzystywane są następujące technologie do tworzenia materiałów szkoleniowych:

Rysunek 4. Portal internetowy e-WSB w Poznaniu

Źródło: Portal WSB – www.wsb.poznan.pl

- narzędzia udostępnione przez platformę Moodle - do tworzenia quizów, ankiet,
- Lektora Professional Publishing Suite – aplikacja stworzona przez firmę Trivantis Corporation - narzędzia przeznaczone do prostego i szybkiego tworzenia kontentu e-learning, niewymagające wiedzy i umiejętności technicznych od autora tworzącego treści dydaktyczne,
- Macromedia E-learning Suite – zestaw narzędzi autorstwa firmy Macromedia – zaawansowane narzędzie do tworzenia bardziej rozbudowanych elementów interaktywnych i multimedialnych.

W ramach zajęć e-learnigowych przewidziane są następujące aktywności:

- testy cząstkowe,
- zadania domowe,
- praca grupowa,
- forum dyskusyjne,
- czat,
- test końcowy.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości prowadzenia zajęć e-learnigowych został stworzony spójny system raportowania, który umożliwi kontrolę aktywności słuchaczy. Obejmuje on dwie grupy raportów dotyczących:

- aktywności studentów - obejmuje takie informacje, jak:
 - stopień wykorzystania udostępnionych materiałów dydaktycznych (kontentów, modułów),
 - czas spędzany przez studentów na platformie e-learning (realizacja materiałów dydaktycznych, czas spędzany w forach),
 - liczba i długość wirtualnych lekcji (udział w spotkaniach na czacie),
 - średnia liczba odpowiedzi i wątków pojawiających się w ramach forum związanych z danym przedmiotem,
 - liczba testów realizowanych online i ich wyniki,
 - oceny zdobyte przez studentów za udział w różnych formach aktywności internetowych (forum, czat, projekty grupowe etc.),
 - liczba realizowanych zadań domowych i projektów grupowych.
- aktywności nauczycieli akademickich - obejmuje takie informacje, jak:
 - liczba i długość wirtualnych lekcji (udział w spotkaniach na czacie),
 - liczba udzielanych odpowiedzi w ramach forum związanych z danym przedmiotem,
 - liczba zadawanych i sprawdzanych zadań domowych,
 - liczba udostępnionych i sprawdzanych testów cząstkowych,
 - liczba udostępnianych dodatkowych materiałów pomocniczych (artykuły, własne opracowania, linki do stron związanych z tematyką zajęć itp.).

W planach rozwojowych e-learningu w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu dużą rolę odgrywają realizowane przez nią projekty międzynarodowe. Aktualnie są to:

1. PEROU (*Project for European Regional Open University*) – podprojekt projektu STIMENT (*STIMulation of new ways of ENTrepreneurship*) w ramach programu Interreg IIIc. Celem projektu jest stworzenie europejskiego katalogu kontentów, dostępnego na różnych platformach e-learningowych. Realizacja projektu przyczyni się do zwiększenia powiązań między krajami i instytucjami, co umożliwi wymianę *know-how*, doświadczeń i praktyk na polu e-learningu. Kontenty te będą adresowane do uczelni wyższych oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). W ten sposób w ramach projektu zostanie zbudowany katalog kontentów z różnych obszarów wiedzy i w różnych językach. Współpraca dotyczy pięciu regionów (Lotaryngia, Lombardia, Wielkopolska, Häme (Finlandia), Övre Norrland (Szwecja) i reprezentowana jest przez następujące uczelnie:

- LUNO, Lorraine Université Ouverte (*Francja*) - partner wiodący,
- Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu,
- FR Service I AC län (*Szwecja*),
- University of Tampere, Hämeenlinna (*Finlandia*),
- Cultura Imprenditiva, Brescia (*Włochy*),

2. DILBAC (*Distance Learning of Banking and Accounting*) – podprojekt w ramach projektu Leonardo da Vinci we współpracy międzynarodowej. Projekt DILBAC jest właśnie projektem pilotażowym, którego celem jest stworzenie podręczników multimedialnych umożliwiających nauczanie na odległość z dziedzin: finansów, bankowości i rachunkowości. W ramach 2-letniego projektu partnerzy z 4 krajów europejskich zamierzają stworzyć dwie grupy podręczników multimedialnych. Pierwsza przeznaczona będzie do nauczania finansów, rachunkowości i bankowości wśród studentów uczelni wyższych oraz w gronie pracowników zatrudnionych lub osób poszukujących pracy w sektorze finansowo-bankowym oraz w małych i średnich przedsiębiorstwach. Druga grupa podręczników adresowana będzie dla osób nauczających ww. dziedzin za pomocą internetu (nauczyciele akademicy oraz trenerzy szkoleń). Partnerami projektu są:

- WSB w Poznaniu – promotor projektu,
- WSB w Gdańsku,

- University of Luton, Luton Business School,
- Fachhochschule Amberg-Weiden,
- Univerzita Mateja Bela, Fakulta Financí,
- Gospodarczy Bank Wielkopolski S.A.,
- Slovenska Komora Auditorov,
- Institut Bankovoho Vzdelavania Narodna Banka Slovenska.

Oba projekty weszły obecnie w fazę produkcji kursów (kontentów) i w najbliższych miesiącach przewiduje się ich praktyczne wykorzystywanie w procesie dydaktycznym.

Szczególne znaczenie ma wymiana praktycznych doświadczeń z niemiecką uczelnią Fachhochschule Amberg-Weiden, która od kilku lat aktywnie uczestniczy w urzeczywistnianiu idei Bawarskich Uczelni Wirtualnych VHB (*Virtuelle Hochschule Bayern*). Projekt ten, realizowany przez 9 uniwersytetów bawarskich, 17 wyższych szkół zawodowych oraz 9 innych niemieckich jednostek, może być godnym do naśladowania przedsięwzięciem e-edukacyjnym.

Zdobyte doświadczenia Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w zakresie e-edukacji można podsumować następująco:

- Sukcesywnie zwiększający się zestaw programowych modułów e-learning z dziedziny finansów, bankowości i rachunkowości będzie wykorzystywany w ramach studiów licencjackich i magisterskich (specjalności: finanse, bankowość, rachunkowość);
- Poszerzy się oferta szkoleniowa Uczelni dla sektora finansowo-bankowego oraz małych i średnich przedsiębiorstwach – jako kursy skierowane do instytucji (tzw. szkolenia *in company*) oraz osób indywidualnych (pracownicy tego sektora);
- Powstanie wspólna wirtualna biblioteka zasobów gromadząca moduły e-learningowe stworzone w ramach dotychczas zdobywanych doświadczeń.

Wspomnieć należy o wykorzystywaniu w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu konwencjonalnych narzędzi informatycznych, które wspomagają proces dydaktyczny tak w ramach przedmiotu *Wstęp do informatyki* (obejmującego wszystkich studentów), jak i przedmiotów specjalistycznych, specjalności *Informatyka w zarządzaniu* i *Informatyka w finansach* oraz przedmiotów na kierunku informatyka i ekonometria. Dotyczy to m.in. pakietów ARIS Easy Design, DGA Process, DGA Quality oraz systemów klasy CMS i ERP.

Podsumowanie

Dotychczas zdobyte doświadczenia Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu w zakresie e-edukacji należy ocenić pozytywnie. Trzeba pamiętać, że ta metoda nauczania jest zmianą kulturową, jak i zmianą sposobu myślenia o uczeniu się. Generalnie studenci chcą się uczyć i wiążą swoją pozycję społeczną z zasobem posiadanej wiedzy. Jest to jednocześnie dla uczelni spore wyzwanie pod względem finansowym, organizacyjnym i ludzkim. Od stopnia ich determinacji zależy tylko tempo i zakres upowszechniania tej metody, przy czym ostrożnie należy prognozować jej pełne zdominowanie tradycyjnych form nauczania. Wyjście poza tradycyjne metody e-learningu pozwala już myśleć o docelowych rozwiązaniach w kategorii e-campusu, który w modelowym ujęciu wykorzystuje technologie baz danych, zaawansowane technologie internetowe (intra- i ekstranety, jak również łączność bezprzewodową) z odpowiednimi mechanizmami bezpieczeństwa, na których to gruncie naturalnym dopełnieniem stają się metody e-edukacji. Pozwoli to na kompleksowe wspomaganie technologią IT podstawowych obszarów funkcjonowania uczelni: od procesu rekrutacji, obsługi dziekanatów, układania rozkładu zajęć, zarządzania zasobami dydaktycznymi i infrastrukturą, poprzez obsługę opłat studenckich i spraw socjalnych, obsługę działalności naukowej, funkcjonowania wydawnictwa i biblioteki aż po typowe procesy administrowania. Pamiętać należy, że z istoty zintegrowanych rozwiązań informatycznych musi wynikać w pełni procesowe podejście w zakresie przygotowania kompleksowej strategii informatyzacji uczelni i jej konsekwentnej realizacji tak, aby efekt synergii był stosunkowo szybko dostrzegalny. Taka linia działania staje się podstawową determinantą budowy społeczeństwa informacyjnego, w których instytucje edukacyjne mają do spełnienia szczególnie ważną rolę.

Bibliografia

- P. Adamczewski, *Z doświadczeń tworzenia wirtualnych kampusów przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu*, Kwartalnik Naukowy Zachodniopomorskiej Szkoły Biznesu, Numer specjalny - kwiecień 2005.
- P. Adamczewski, *Od e-learningu do e-campusu na przykładzie Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu*, [w]: A. Szewczyk (red.), *Dydaktyka informatyki i informatyka w dydaktyce*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006.
- P. Adamczewski, *Od systemu ERP do systemu zarządzania wiedzą*, [w]: P. Adamczewski, J. Stefanowski (red.), *Nowoczesne systemy informatyczne dla małych i średnich przedsiębiorstw.*, Wydawnictwo WSB w Poznaniu, Poznań 2006.

- P. Adamczewski, *System zarządzania wiedzą w organizacjach typu adaptive enterprise – próba ujęcia*, [w]: J. Kisielnicki (red.), *Informatyka w globalnym świecie*, PJWSTK – Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2006.
- M. Dąbrowski, M. Zając, *1000 opinii o e-edukacji*, „e-mentor” 2005, nr 1(13).
- J. Cieślik, *E-learning, blenden learning – wyzwania techniczne, organizacyjne czy bardziej kulturowe*, „e-mentor” 2006, nr 4(16).
- M. Zając, *Rozwiązania e-learningowe wybranych ośrodków akademickich – analiza dobrych praktyk*, „e-mentor” 2005, nr 5 (12).

Abstract

The issue of a quality in e-learning processes becomes more and more important nowadays. Since 2000 Poznan School of Banking have supported traditional courses by e-tools. The paper presents a description of the project.

Nota o Autorze

Autor z wykształcenia jest informatykiem-ekonomistą i pełni funkcję kierownika Katedry Informatyki Stosowanej w Wyższej Szkole Bankowej w Poznaniu. W obszarze jego zainteresowań naukowych znajdują się zagadnienia informatycznego wspomaganie procesów zarządzania oraz budowania fundamentów społeczeństwa informacyjnego (w tym zarządzanie wiedzą oraz e-learning). Dorobek publikacyjny obejmuje ponad 150 pozycji (pozycji zwartych, artykułów naukowych i referatów).